

Oslo, 11.04.22

Innspill til den neste folkehelsemeldingen – Arkitektbedriftene i Norge

Arkitektbedriftene i Norge (AiN) er bransje- og arbeidsgiverorganisasjonen for bedrifter med praktiserende arkitekter, landskaps- og interiørarkitekter med masterutdanning. I innspillet brukes arkitektur samlet om alle tre fagdisiplinene.

Regjeringens ambisjoner for folkehelsearbeidet, er blant annet å skape et helsefremmende samfunn og forebygge sykdom. Folkehelsemeldingen skal omtale de brede folkehelseiltakene på tvers av sektorer. I høringsbrevet er folkehelse omtalt som «samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.» Videre pekes det på at «de viktigste innsatsfaktorene ligger i bakenforliggende årsaker, som gode oppvekstforhold og levekår, og i strukturelle forhold i samfunnet.»

Den nye folkehelsemeldingen bør tydelig peke på de mulighetene til å påvirke befolkningens helse og livskvalitet som ligger i god arkitektur og stedsutforming.

De bygde omgivelsene er rammen om livene våre, og kan og bør brukes som et aktivt virkemiddel i arbeidet for en bedre folkehelse. Positive og negative faktorer ved omgivelsene virker sammen med andre faktorer som sosioøkonomiske egenskaper og klima og miljø, og påvirker helsen og helserelatert adferd. Godt utformet arkitektur bidrar til å redusere virkningene av økonomiske og sosiale forskjeller i samfunnet, tilrettelegger for en mer aktiv befolkning, og reduserer risiko som følge av klimaendringer.

Arkitekturen vi omgir oss med, kan tilrettelegge for samhandling og skape møteplasser som fremmer inkludering og mangfold. Byer og steder med en helhetlig utforming, med attraktive allmenninger, gater, torg, plasser og parker, og en grønnstruktur tilrettelagt for friluftsliv, fremmer fysisk aktivitet og sosial interaksjon. Nærhet til grønne områder har dokumentert virkning på helse og velvære. Den estetiske utformingen påvirker adferden vår og vi føler oss tryggere og er åpnere mot andre, i fysiske omgivelser vi oppfatter som gode eller pene.

Livsstilssykdommer og stillesitting påvirker både barn og voksnes helse. Visuelt attraktive omgivelser inne og ute, tilrettelagt for bevegelse og aktivitet, påvirker hvor fysisk aktive vi er i hverdagen. Byer og steds utforming er av avgjørende betydning for valg av fremkomstmiddel. En befolkning som i større grad velger sykkel eller bena, bidrar til en friskere befolkning. Tilrettelegging for gående krever omtanke for bygningers gateplan, og rommene mellom. Støy og forurensning bidrar til redusert helse. En by- og stedsutvikling som har som mål å redusere disse faktorene, vil være et viktig bidrag til folkehelsen.

Boligen og boligområder er avgjørende for opplevd livskvalitet. Variasjon i boligsammensetningen i et nabolag, gode boliger og utearealer, skaper stabile bomiljøer som oppleves som trygge og inkluderende, ivaretar sosiale nettverk, fremmer integrering mellom alders- og befolkningsgrupper og motvirker ensomhet og kriminalitet. Boligkvalitet var i forrige århundre et viktig satsningsområde for å bedre helsen i befolkningen, og man hadde fokus på trangboddhet, tilgang på dagslys, luft og vann. Et godt inneklima er avgjørende for folkehelsen. Boligstandarden er igjen under press, gjennom ensartet utforming og reduserte krav i regelverket. Dårlig utformede boområder med høy miljøbelastning, vil øke helse- og levekårsutfordringene.

Våre offentlige bygg som barnehager, skoler og idrettsanlegg er oppvekstmiljøer og arbeidsplasser. Godt utformede skoler bidrar til bedre læringsmiljø med høyere trivsel og økt gjennomføringsgrad, og kan reduserer sykefravær. Attraktive flerbruksbygg skaper naturlige møteplasser for fler enn de barn og unge som er engasjert i tradisjonell idrett.

Andelen eldre i befolkningen vil øke fremover. Bygninger og uteområders utforming og tilgjengelighet, er viktige bidragsyttere til at eldre kan bli boende hjemme, eller øke funksjonsnivået for eldre på sykehjem. Institusjoner hvor bomiljø og kvalitet er ivaretatt, vil øke mulighetene for aktivitet og selvhjelp.

Nettsiden www.arkitekturskaperverdi.no viser arkitektur som bidrar til sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft, og fremmer fysisk aktivitet, helse og livskvalitet. Her finnes eksempler på arkitektur som blant annet bidrar til boområder med variasjon i demografi, treningsarealer tilrettelagt for behov hos pasienter under kreftbehandling, sykehjem med friskere eldre, tilgjengelighet i fjellet for alle, gode grøntområder tilrettelagt for aktivitet, skoler med høy trivsel blant elever og bygg med minimert klimagassutslipp og energibruk.

For å sikre de positive gevinstene av god arkitektur, og unngå de negative effektene av dårlig utformede omgivelser, er det avgjørende å styrke kunnskapen om sammenhengen mellom arkitektur og helse og livskvalitet hos beslutningstagere i stat og kommune. Betydningen av kvalitet i de fysiske omgivelsene, og den effekten det som bygges har på folkehelsen, må vektlegges i folkehelsemeldingen, og videreføres i utforming av regelverk, i planarbeid og i offentlige anskaffelser av bygg og anlegg.

Vennlig hilsen

Arkitektbedriftene i Norge

Janeche Bull Borander
Utviklingssjef

Innspillet sendes elektronisk uten underskrift og er å anse som et originaldokument.